

Оцінювання фізичного стану дітей Волинської та Херсонської областей і розподіл їх на групи

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз досліджень цієї проблеми. Щороку збільшується кількість дітей, які, за результатами медичного огляду для занять фізичною культурою належать до спеціальної медичної групи. Значна кількість хвороб набуває хронічних форм через відсутність належного медичного огляду та фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями й тому спостерігається стійка тенденція до зниження рівня здоров'я населення України. Це призвело до того, що на сьогодні в державі середня тривалість життя громадян на 10–12 років нижча, ніж у країнах ЄС. В Україні зафіксовано один із найвищих у світі показників природного зменшення населення (6,4 на тисячу осіб). За останні 15 років унаслідок депопуляції чисельність населення України скоротилася більш як на 5 млн осіб. Основними чинниками, які зумовлюють втрати працездатного населення, зменшення тривалості життя та підвищення рівня передчасної смертності в Україні, є неінфекційні хронічні захворювання, зокрема серцево-судинні (63 %) та онкологічні (12 %), а також різні види травматизму (8–9 %).

Особливою загрозою майбутньому країни є нинішній стан здоров'я і спосіб життя дітей та молоді. Кожна п'ята дитина народжується з відхиленнями в стані здоров'я. У 90 % школярів діагностуються різні захворювання [6; 7].

Тому, незважаючи на те, що вивчення стану здоров'я дітей в Україні ведеться вже багато років, проблема ще недостатньо розкрита. Вивчення стану здоров'я дітей у зв'язку з фізичним вихованням є дуже важливим для обґрунтування профілактичних заходів та зміцнення здоров'я молодого покоління.

Завдання дослідження – проаналізувати інформативність результатів проби Руф'є у Волинській та Херсонській областях.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Згідно зі спільним Наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 № 518/674 (зарєстровано в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2009 р. за № 773/16789), розроблено інструкцію розподілу дітей на групи для занять на уроках фізичної культури.

У кожному місті обов'язково повинні проводитися профілактичні медичні огляди учнів ЗОНЗ згідно з наказами МОЗ України. В організації профілактичних оглядів школярів медичні працівники керуються спільним наказом МОЗ та МОіН України № 518/674 від 20.07.2009 р. "Про забезпечення медико-викладацького контролю за фізичним вихованням учнів ЗОНЗ", наказом МОЗ України № 682 від 16.08.2010 р. "Про удосконалення медичного обслуговування учнів ЗОНЗ" [8].

Різні дослідження з метою обґрунтування нових підходів до комплексного оцінювання стану здоров'я дітей наразі є одним із важливих завдань у фізичному вихованні школярів. Про це свідчить хвиля трагічних смертей. Діти помирають під час уроків фізичної культури, здавалося б, не маючи жодних ознак патології в стані здоров'я. Усі вони належали до основної медичної групи, тобто вважалися практично здоровими.

Щорічний медичний профілактичний огляд школярі проходили в присутності батьків або їхніх законних представників на базі лікувального закладу. Діти віком 11, 14 та 15 років проходять поглиблений огляд, який уключає таких медичних фахівців, як окуліст, ендокринолог, хірург-ортопед, а також визначення рівня гемоглобіну, вимірювання артеріального тиску, антропометрію.

Під час огляду визначаються індекс Руф'є та група занять фізкультурою. За результатами профілактичного огляду видається довідка в школу ф. 086-1/о [5].

Після отриманих даних за пробою Руф'є пропонуються критерії розподілу учнів на групи для занять на уроках фізичної культури [2; 3; 4] (табл. 1).

Вікові нормативи дітей запропонували науковці, які дали оцінку тесту Руф'є при Федеральному центрі лікувальної фізкультури та спортивної медицини Міністерства охорони здоров'я України. Отримані ними нормативи наведено в табл. 2.

Таблиця 1

Характеристики груп для занять на уроках фізичної культури та особливості організації занять з учнями в навчальних закладах

Назва медичної групи	Критерії віднесення до медичної групи	Характеристика фізичного навантаження	Примітки
Основна група	Здорові діти та ті, які мають гармонійний розвиток, високий або середній рівень фізичного розвитку з високим або вищим від середнього рівнями функціонально-резервних можливостей серцево-судинної системи	Фізична підготовка проводиться в повному обсязі згідно з навчальними програмами з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини	Дозвіл лікаря щодо занять, які супроводжуються підвищеними фізичними навантаженнями (заняття в спортивних секціях), надається тільки після поглибленого навантаження
Підготовча група	Діти в реабілітаційному періоді після випадку гострої захворюваності, що не потребує курсу оздоровчо-лікувальної фізкультури із середнім рівнем функціонально-резервних можливостей серцево-судинної системи	Поступове збільшення навантаження без складання контрольних нормативів	Заборонено заняття в спортивних секціях, але рекомендовано додаткові заняття в групах загальнофізичної підготовки або в домашніх умовах із метою усунення недоліків у фізичній підготовці
Спеціальна медична група	Постійні або тимчасові відхилення в стані здоров'я, що не перешкоджають навчанню в школі, але протипоказані для занять фізичною культурою за навчальною програмою. Рівень функціонально-резервних можливостей низький або нижчий від середнього	Фізична підготовка проводиться за спеціальними програмами з урахуванням характеру та ступеня відхилення	Заняття проводиться вчителем фізичної культури з наданням індивідуальних завдань безпосередньо на уроках

Таблиця 2

Оцінка тесту Руф'є в дітей з урахуванням віку

Оцінка результату тесту	15 років і старші	13–14 років	11–12 років	9–10 років	7–8 років
Незадовільно	15	16,5	18	19,5	21
Слабко	11–15	12,5–16,5	14–18	15,5–19,5	17–21
Задовільно	6–10	7,5–11,5	9–13	10,5–14,5	12–16
Добре	0,5–5	2–6,5	3,5–8	5–9,5	6,5–11
Відмінно	0	1,5	3	4,5	6

У результаті, якщо дитина отримує менше 3-х балів або 4–6 балів, її зараховують до основної групи; 7–9 балів – до підготовчої; 10–14 і більше 15 балів – до спеціальної медичної групи [1; 5].

За останніми статистичними даними Управління освіти та науки Волинської області, відділу фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи на 2012 р., медичний профілактичний огляд пройшли 121 266 (100 %), котрі за виданими лікарями довідками (ф. 086-1/о) були розподілені за групами таким чином: основна та підготовча групи – 99 031(81,7 %); спеціальна медична група – 22 235 (18,3 %) (рис. 1).

У Херсонській області – дещо інша ситуація на 2012 р.: медично-профілактичний огляд пройшли 107 062 учні (100 %), до основної та підготовчої групи належить 99 381 учень (92,9 %), спеціальна медична група – 7681 (7,1 %) (рис. 2).

Порівнюючи дані цих областей, ми можемо побачити, що в Херсонській області на 14 204 учні менше відвідують загальноосвітні заклади. У Волинській області здорових дітей менше на 350, ніж у Херсонській. Різниця між учнями спеціальної медичної групи у Волинській області становить 14 554 школярі.

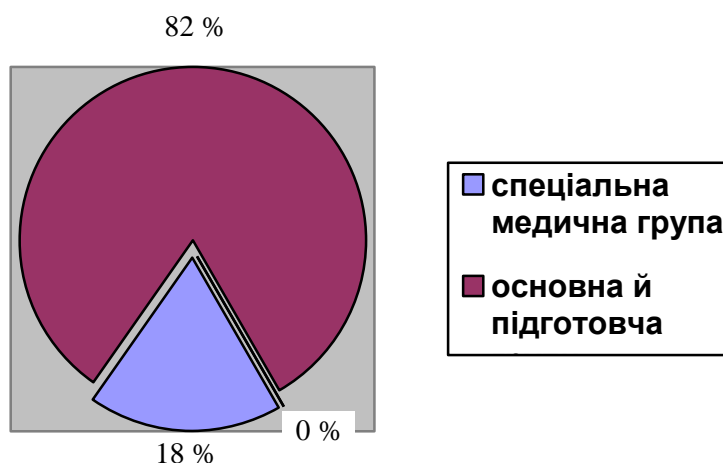

Рис. 1. Розподіл за навчальними групами школярів Волинської області (2012 р.)

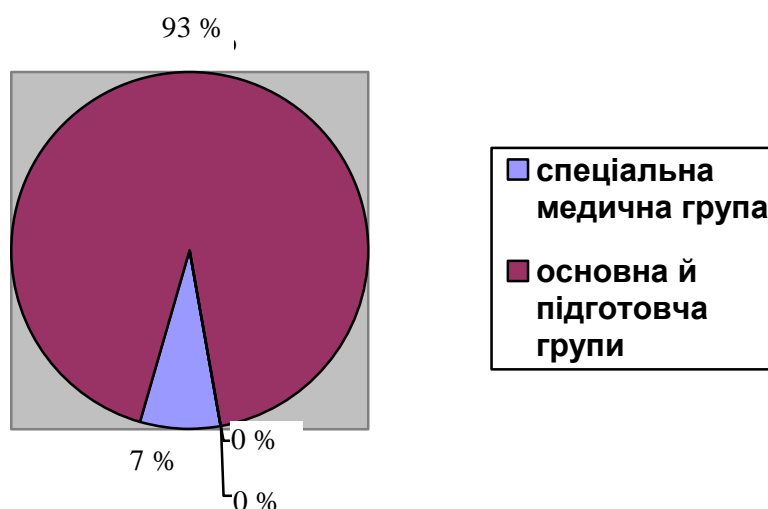

Рис. 2. Розподіл за навчальними групами школярів Херсонської області (2012 р.)

Висновки й перспективи подальших досліджень. З урахуванням та порівнянням статистичних даних Волинської й Херсонської областей можна зробити такі висновки. Проба Руф'є є простим методом визначення фізичної працездатності та дає змогу отримати уявлення про функціональний стан серцево-судинної системи дитини. Щоб отримати дані та правильно розподілити дітей на групи, пробу слід проводити правильно й із дотриманням інструкцій та з урахуванням вікових даних, оскільки фізична культура є важливим засобом у системі освіти та виховання школярів у підвищенні соціальної та трудової активності людей, задоволенні їхніх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби покращення загального стану організму, формування в них основ здорового способу життя, організації активного відпочинку, розвитку та відношення фізичних і духовних сил, спеціальних лікувальних вправ та корекції здоров'я, розвитку позитивних моральних і вольових якостей.

Джерела та література

1. Арєф'єв В. Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : навч. посіб. / В. Г. Арєф'єв, Г. А. Єдинак. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2002 – 384 с.

2. Бевзюк В. В. організація фізического виховання школярів в спеціальній медичній групі : метод. рек. / В. В. Бевзюк. – Харків : Айлант, 1998. – 12 с.
3. Булич Э. Г. Физическое воспитание в специальных медицинских группах / Э. Г. Булич. – М. : Высш. шк., 1986. – 225 с.
4. Кедровський Б. Ефективність використання проби Руф'є під час розподілу учнів на групи для занять фізичною культурою / Б. Кедровський, І. Маляренко, Ю. Ромаскевич // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 4 (20). – С. 280–285.
5. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посіб. / Т. Ю. Круцевич, М. І. Воробйов, Г. В. Безверхня. – К. : Олімп. л-ра, 2011. – С. 83–86.
6. Теория и методика физического воспитания и развития ребёнка : учеб. пособие / Н. Н. Кожухова, Л. А. Рьжкова, М. М. Борисова, В. В. Горелова ; под ред. С. А. Козловой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2008. – 271 с.
7. Ястремський О. Рівень показників фізичного стану хлопців 12–13 років у кінці та на початку навчального року / О. Ястремський, А. Нападій, С. Сиротюк // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – № 1 (21). – С. 267–269.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>

Анотації

Шлях здоров'я нації полягає в систематичних заняттях фізичною культурою та спеціальних оздоровчих вправах. Фізична культура є важливим засобом підвищення трудової активності людей, життєво важливою потребою покращення загального стану організму. Майбутнє України – це молодь та діти. Нинішній спосіб життя дітей та молоді викликає занепокоєння. Гіподинамія, сколіоз та інші захворювання – наслідок багатогодинних захоплень комп'ютером, навантаження на уроках у школі, небажання або неможливості займатись улюбленим видом спорту. За вимогами низки державних документів, із 2009 р. проводиться щорічний лікарський медичний огляд школярів із метою визначення їхнього стану здоров'я, фізичного розвитку, функціональних можливостей, працездатності. Статистичні дані дають можливість порівняти фізичний стан дітей шкільного віку Волинської та Херсонської областей у визначенні груп навчання на уроках фізичної культури й зіставити їх із загальними даними по Україні.

Ключові слова: учні, проба Руф'є, медичний огляд, фізичний стан.

Яна Кушнір. Характеристика фізического состояния детей школьного возраста Волынской и Херсонской областей. *Путь здоровья нации заключается в систематических занятиях физической культурой и специальных оздоровительных упражнениях. Физическая культура является важным средством повышения трудовой активности людей, жизненной необходимости улучшения общего состояния организма. Будущее Украины – это молодёжь и дети. Нынешний образ жизни детей и молодёжи вызывает беспокойство. Гиподинамия, сколиоз и другие заболевания – следствие многочасовых увлечений компьютером, нагрузка на уроках в школе, нежелание или невозможность заниматься любимым видом спорта. По требованиям ряда государственных документов, с 2009 года проводится ежегодный медицинский осмотр школьников с целью определения их состояния здоровья, физического развития, функциональных возможностей, работоспособности. Статистические данные позволяют сравнить физическое состояние детей школьного возраста Волынской и Херсонской областей и определить группы для обучения на уроках физической культуры и сопоставить их с общими данными по Украине.*

Ключевые слова: учащиеся, проба Руфье, медицинский осмотр, физическое состояние.

Yana Kushnir. Characteristics of Physical Condition of Children of School Age of Volyn and Kherson Regions. *Way to nation's health lies in systematic in systematic classes of physical culture and special health-improving exercises. Physical culture is one of the main means of increasing of labor activity of people that is vitally necessary for improving of general condition of an organism. Ukraine's future is its youth and children. Current lifestyle of children and youth causes concern. Hypodynamy, scoliosis and other diseases are the result of hours-long sitting in front of computer, loads at the lessons at school, unwillingness or inability to practice favorite kind of sport. On request of peculiar state documents, since 2009 annually it is conducted medical examination of schoolchildren in order to define their health condition, physical development, functional possibilities, workability. Statistic data let us compare physical condition of children of school age of Volyn and Kherson regions and to define the groups for studying at lessons of physical culture and to compare them with general data of Ukraine.*

Key words: pupils, Index of Rufe, medical examination, health condition.